

Promo-LEX: Tiraspolul vrea o „armată” mai atractivă

Deși articolul 282 din Codul penal al Republicii Moldova incriminează organizarea unei formațiuni paramilitare ilegale sau participarea la ea totuși, aplicarea acestor prevederi legale rămâne o provocare pentru autoritățile constituționale ale Republicii Moldova. În peste 25 de ani de independență nu există vreo sentință de condamnare în temeiul acestei infracțiuni. Cel mai elocvent exemplu de formațiuni paramilitare ilegale dislocate pe teritoriul Republicii Moldova îl reprezintă „armată transnistreană”.

Înrolarea în aceste structuri este tacit acceptată și unanim tolerată, dar de fapt trebuie calificată ca și privațiune ilegală de libertate. Încă din anul 2008, Asociația Promo-LEX a atras atenția asupra situației complicate a recruților[1] din regiunea transnistreană[2]. Chiar și după 9 ani de la acest studiu, tinerii din stânga Nistrului continuă să fie înrolați forțați în structurile paramilitare, pentru că în caz de eschivare recruții riscă o amendă de până la 1700 EURO (care reprezenta la sfârșitul anului 2016, aproximativ 5,5 salarii medii pe economie în regiunea transnistreană) sau până la 2 ani închisoare[3].

O altă problemă o reprezintă condițiile în care recruții îndeplinesc așa-numitul serviciu militar obligatoriu, care sunt cel puțin inumane și degradante. Începând cu anul 2008, Asociația Promo-LEX a adus în atenția opiniei publice mai multe cazuri de deces în „armată transnistreană”[4]. La 02 ianuarie 2008, **Anatol Mospan** a fost ucis cu cruzime într-o unitate militară din Tiraspol. Oficial, administrația de la Tiraspol a spus că acesta a murit ca urmare a insuficienței cardiace. Totuși, când părinții au deschis sicriul, au văzut că efectiv fiul lor avea fața desfigurată[5].

Un alt caz se referă la **Eugen Colobîșco**, cetățean ucrainean care a „dezertat” de două ori din „armata transnistreană” după ce s-a plâns în repetate rânduri părinților că este bătut și umilit de superiori. În cele din urmă acesta a fost găsit cu semne de moarte violentă, înecat în râul Nistru[6]. În același an, pe 18 iulie în urma rănirii cu arma de foc, a murit militarul în termen **Ivan Speian**[7].

În anul 2010 a fost omorât **Alexandru Stomatii**, dosarul căruia a fost expediat la Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, care între timp a fost comunicat deja Guvernelor pârâte (Republica Moldova și Federația Rusă).[8]

Un caz recent îl reprezintă cel al lui **Alexandr Rjavitin**, care a reușit „să dezerteze” din structurile paramilitare din regiunea transnistreană, după ce a fost maltratat în mod repetat în decursul a mai multor luni[9].

Cazurile de încălcare a drepturilor persoanelor înrolate forțat sunt confirmate și de constatările oferite de către „ombudsmanul” din regiunea transnistreană^[10]. Astfel, conform datelor prezentate de către acesta, în anul 2016 au fost condamnate pentru dezertare 87 de persoane, inclusiv din cauza relațiilor nestatutare dintre militari. Raportul conține și alte informații, în anul 2016 au fost inițiate 7 cauze penale pentru existența relațiilor nestatutare, unde au fost atrași la răspundere penală 12 militari.

În aceeași ordine de idei, condițiile inumane nu sunt determinate doar de către relațiile nestatutare între militari, ci și de către abuzurile comise de persoanele cu funcții de răspundere din structurile paramilitare din regiune. Astfel, în raportul „ombudsmanului” se enunță despre 19 infracțiuni, în care au fost atrase la răspundere penală 21 de militari cu funcții de răspundere.

Un alt aspect îl reprezintă datele ce provin de la „Ministerul al Apărării” de la Tiraspol, potrivit cărora în

anul 2016:

1. 3 militari au decedat, detalii despre aceste cazuri nu sunt cunoscute;
2. au existat 8247 de plângeri/petiții cu privire la îmbolnăvirea militarilor din structurile paramilitare, dintre care 2434 de persoane au fost internate în spitale;
3. dintre cele 154 de vătămări/traume, 88 s-au produs în timpul efectuării „serviciului militar”.

Fenomenul și amploarea acestuia nu este cunoscut nici autorităților constituționale, nici societății civile și nici oricăror instituții internaționale, deoarece aceste formațiuni paramilitare au un caracter închis și nu poate fi monitorizat în mod obiectiv numărul real de cazuri de violare a drepturilor omului.

Observăm că în pofida faptului că există persoane decedate, persoane internate în spital din cauza vătămarilor integrității corporale, nu există absolut nicio informație despre cauzele sau circumstanțele acestor situații. Mai mult ca atât, în virtutea faptului că „ombudsmanul” din regiunea transnistreană își permite să susțină în raportul său acțiunile de militarizare a structurilor paramilitare din regiunea transnistreană, ne putem face o concluzie despre lipsa de independență și imparțialitate a așa-numitului „ombudsman”, dar și lipsa de credibilitate a acestuia. Astfel, nu este exclus ca datele cu privire la persoanele care au avut de suferit în aceste structuri paramilitare, să fie cu mult mai mare, iar problemele să fie mult mai grave decât cele prezentate.

În pofida acestor probleme evidente din cadrul formațiunilor paramilitare, direcțiile de activitate ale administrației de la Tiraspol sunt îndreptate spre un alt aspect și anume spre promovarea insistentă a înrolării în aceste structuri. Această promovare o putem deduce din proiectele aflate pe agenda

legislativă a regimului de facto:

1. adoptarea unor înlesniri de ordin social pentru veteranii de război[11];
2. modificarea *Legii cu privire la apărare* prin conturarea competențelor așa-zisului „Guvern” și „Președinte” al administrației de la Tiraspol[12];
3. înlesniri pentru persoanele care la data sfârșitului celui de-al doilea război mondial (2 septembrie 1945) nu au atins vârsta de 18 ani[13];
4. adoptarea *Legii cu privire la protecția civilă*, cu un accent sporit pe aspectele militare[14];
5. modificarea perioadelor de recrutare (primăvară și toamnă) privind „serviciul militar obligatoriu”[15];
6. oportunitatea studenților de a efectua serviciul militar în timpul studiilor superioare[16].

Proiectul prin care se urmărește modificarea perioadelor de recrutare reprezintă o reacție la datele care confirmă că din anul 2013 până în 2016, a fost observată o micșorare a numărului de persoane pasibile de recrutare, în mediu numărul acestora scădea cu 1200 de persoane pe an[17]. Oportunitatea tinerilor de a se înrola în așa-zisa armată, concomitent cu efectuarea de către aceștia a studiilor superioare este justificată public de așa-ziii „deputați din Sovietul Suprem de la Tiraspol” prin creșterea atractivității „serviciului militar obligatoriu” [18].

Analizând amploarea și impactul acestor modificări, raportat la situația drepturilor omului în structurile paramilitare din regiunea transnistreană, este lesne de observat că promovarea atractivității „serviciului militar obligatoriu” reprezintă astăzi unul dintre interesele prioritare ale administrației de la Tiraspol, care continuă militarizarea acestui teritoriu. Din păcate aceste interese prevalează asupra prevenirii și de combaterii violărilor drepturilor olumului.

Acest lucru denotă odată în plus necesitatea intervenției

prompte a autorităților constituționale ale Republicii Moldova și a organismelor internaționale pentru documentarea problemelor din formațiunile paramilitare din regiunea transnistreană. Totodată pasivitatea autorităților naționale și a comunității internaționale în prevenirea și combaterea violărilor drepturilor omului din regiune, creează impresia că administrației de la Tiraspol nu este pasibilă de răspundere. Aceasta continuă să beneficieze de fenomenul impunității și poate în continuare abuza de drepturile și libertățile omului fără a avea vreo responsabilitate pentru acțiunile și faptele sale.

Pentru detalii contactați: Ion Manole, Director executiv Asociația Promo-LEX, Tel: 0 22 45 00 24, GSM: 069070800, e-mail: ion.manole@promolex.md

[1] Recrut – soldat de curând încorporat.

[2] Studiu – Obligațiile Militare ale Locuitorilor regiunii Transnistrene a Moldovei,
https://promolex.md/wp-content/uploads/2017/06/ro_doc_1268219328.pdf

[3] Art. 325 din Codul penal al Republicii Moldovenești Nistrene

[4] Buletin Informativ Promo-LEX nr.89/VI, „Dedovshina așa cum este”, iunie 2014
https://promolex.md/wp-content/uploads/2017/06/nr89_1422621462_ro_.pdf

[5] Ibidem

[6]<http://www.moldova.org/soarta-baietilor-din-raioanele-de-est-puscariabili-in-mod-automat-241208-rom/>

[7] Buletin Informativ Promo-LEX nr.89/VI, „Dedovshina așa cum este”, iunie 2014

[8]<http://www.moldova.org/soarta-baietilor-din-raioanele-de-est-puscariabili-in-mod-automat-241208-rom/>

[9]<http://www.moldova.org/marturiile-unui-soldat-fugit-din-armata-transnistreana-e-ingrozitor-video/>

[\[10\]](#) Доклад. Уполномоченного по правам человека в Приднестровской Молдавской Республике за 2016 год. *О состоянии соблюдения и защиты прав и свобод человека и гражданина в Приднестровской Молдавской Республике органами государственной власти и управления, органами местного самоуправления, объединениями граждан, организациями независимо от организационно-правовых форм и форм собственности и их должностными лицами и о выявленных недостатках в законодательстве относительно защиты прав и свобод человека и гражданина*

[\[11\] http://www.vspmr.org/legislation/bills/vi-soziv/540.html](http://www.vspmr.org/legislation/bills/vi-soziv/540.html)

<http://www.vspmr.org/legislation/bills/vi-soziv/376.html>

[\[12\]](#)

<http://www.vspmr.org/legislation/bills/vi-soziv/528.html?¬e=1>

[\[13\] http://www.vspmr.org/legislation/bills/vi-soziv/179.html](http://www.vspmr.org/legislation/bills/vi-soziv/179.html)

[\[14\] http://www.vspmr.org/legislation/bills/vi-soziv/530.html](http://www.vspmr.org/legislation/bills/vi-soziv/530.html)

[\[15\]](#)

<http://www.vspmr.org/legislation/bills/vi-soziv/479.html?¬e=1>

[\[16\]](#)

<http://www.vspmr.org/legislation/bills/vi-soziv/504.html?¬e=1>

[\[17\]](#)

<http://www.vspmr.org/legislation/bills/vi-soziv/479.html?¬e=1>

[\[18\]](#)

<http://vspmr.org/news/committees/i-slujitj-i-uchitjsya.html>

<https://novostipmr.com/ru/news/17-07-04/zanyatiya-po-taktiko-specialnoy-podgotovke-proveli-v-tyui-mvd>

<https://novostipmr.com/ru/news/17-06-29/s-rossiyskimi-voennosluzhashchimi-v-pridnestrove-proveli>